

Риженко Діана Вікторівна,
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Шиян Анатолій Григорович,
старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ – ЦЕ ПРОЦЕСУАЛЬНА ДІЯ ЧИ РІШЕННЯ?

З прийняттям у 2012 році нового Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК) процесуальне законодавство отримало новий інститут – повідомлення про підозру. У цьому зв'язку І.Г. Івасюк зазначає, що повідомлення про підозру стало своєрідною заміною інституту пред'явлення обвинувачення на стадії досудового розслідування, оскільки за чинним кримінальним процесуальним законодавством обвинувачений, як учасник кримінального провадження, з'являється тільки наприкінці досудового розслідування з моменту складання обвинувального акта [1, с. 78].

Кримінальний процесуальний закон не дає визначення поняття терміну «підозра». У ст. 276 КПК зазначені лише випадки, які зумовлюють необхідність повідомлення особі про підозру у письмовому вигляді, а в п. 14 статті 3 КПК визначено, що з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення розпочинається її притягнення до кримінальної відповідальності [2].

Законодавча невизначеність поняття терміну «підозра» зумовила різне його трактування правниками. Так, О.В. Капліна стверджує, що підозра – це обґрунтоване припущення слідчого та/або прокурора про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, яке формалізоване у повідомленні про підозру та має бути перевірене для спростування або підтвердження [3, с. 241]. У свою чергу І.Г. Івасюк зазначає, що підозра - це результат розумової діяльності слідчого, прокурора щодо оцінки наявних у справі доказів, які з достатньою

переконливістю вказують на ймовірність вчинення кримінального правопорушення певною особою, що виражається у процесуальному документі, який складається із зазначених у законі підстав і вручається особі, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення [1, с. 77]. На думку О.В. Фараон під поняттям «підозра» слід розуміти уніфіковане твердження сторони обвинувачення про вчинення конкретною особою кримінального правопорушення, сформульоване та втілене у процесуальну форму, визначену гл. 22 КПК [4, с. 10].

Одне з дискусійних питань, яке стосується інституту повідомлення про підозру і знаходиться в полі зору правників, є питання, куди слід відносити повідомлення про підозру - до процесуальної дії чи до процесуального рішення. Так, Ю.В. Лисюк у цьому зв'язку заявляє, що існування інституту підозрюваного розпочинається із процесуальної дії, яка має назву повідомлення про підозру з подальшим здійсненням відповідних процесуальних дій [5, с. 59]. На цій же позиції перебувають й деякі інші науковці [6, с. 603].

Всупереч цьому Ю.П. Аленін та І.В. Гловюк вважають, що повідомлення про підозру – це одне із найважливіших процесуальних рішень, яке приймає прокурор або слідчий за погодженням із прокурором (ч. 1 ст. 277) до закінчення розслідування у кримінальному провадженні [7, с. 162]. Розкриваючи поняття повідомлення про підозру, І.Г. Івасюк говорить, що це кримінальне процесуальне рішення слідчого, прокурора, яке приймається в обов'язковому порядку у разі затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення у письмовій формі і спричиняє набуття особою, щодо якої воно прийняте, процесуального статусу підозрюваного [1, с. 77]. До цієї позиції приєднується і О.В. Фараон, яка також заявляє, що повідомлення про підозру – це процесуальне рішення, прийняте стороною обвинувачення та оформлене у вигляді повідомлення, що відповідає формі постанови у випадках, передбачених ч. 1 ст. 276 КПК [4, с. 10].

Аналізуючи викладені вище міркування правників, а також положення КПК України, якими регламентується застосування інституту повідомлення про

підозру, вважаємо, що повідомлення про підозру має всі знаки процесуального рішення. До багатьох ознак, які про це свідчать, є необхідність долучити ще й такі:

- у повідомленні про підозру викладається твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законодавством України про кримінальну відповідальність, пред'явлене в порядку, передбаченому КПК;

- воно містить попередній висновок слідчого, дізнавача, прокурора про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення;

- цей висновок формується в ході досудового розслідування після проведення гласних і негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, за результатами яких зібрана достатня сукупність доказів щодо причетності особи до вчинення кримінального правопорушення;

- цей висновок формується на підставі внутрішнього переконання слідчого, дізнавача, прокурора з урахуванням зібраних у кримінальному провадженні доказів;

- аналіз ст. 277 КПК та ст. 132 КПК 1960 р. вказує, що зміст повідомлення про підозру і постанови про притягнення як обвинуваченого мало в чому відрізняються, оскільки в обох юридичних документах у повному обсязі зазначаються обставини кримінального правопорушення, у вчиненні якого обґрунтовано підозрюється або обвинувачується особа [4, с. 65-66].

Базуючись на викладеному, а також положеннях ст. 110 КПК України, маємо всі підстави стверджувати, що письмове повідомлення про підозру як процесуальний документ містить процесуальне рішення, прийняте стороною обвинувачення та оформлене у вигляді повідомлення, яке фактично (хоч і не повною мірою) відповідає формі і змісту постанови. З метою приведення письмового повідомлення про підозру у відповідність до форми і змісту постанови, приєднуємося до пропозицій деяких правників щодо необхідності закріплення у КПК одного з кількох варіативних назв цього документа, наприклад: «Постанова про підозру», «Постанова про притягнення як

підозрюваного» тощо. Звичайно, що подібне закріплення має стосуватися форми і змісту цієї постанови – вона також повинна відповідати вимогам ст. 110 КПК.

Бібліографічні посилання:

1. Івасюк І.Г. Інститут «повідомлення про підозру» нового кримінального процесуального законодавства України. *Митна справа*. 2013. № 4 (88). Ч. 2, книга 2. С. 74-79.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: *чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 3 серп. 2020 року*. К.: ПАЛИВОДА А.В., 2020. 452 с.

3. Капліна О. В. Підозра у кримінальному провадженні: поняття, ознаки, сутність. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. К., 2013. № 1. С. 238-242.

4. Фараон О.В. Повідомленні особі про вчинення кримінального правопорушення. Рукопис. Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. О.В. Фараон; Нац. акад. внутр. справ. К., 2016. 248 с.

5. Лисюк Ю.В. Окремі аспекти набуття процесуального статусу підозрюваного у досудовому розслідуванні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2014. Т. 11. С. 56-62.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за загальною редакцією професорів В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

7. Аленін Ю.П., Гловюк І.В. Повідомлення про підозру: загальна характеристика та проблеми удосконалення. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014, № 1. С. 161-169.

Сербін Микола Миколайович,
провідний фахівець Запорізького НДЕКЦ МВС,
кандидат юридичних наук, доцент

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВТЕЧ З
МІСЦЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ**